

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 1. An, & qualiter solvantur contractus novatione vel delegatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

sic jurans, se non soluturum usuras, non eo ipso jurat, se non repetiturum, si violato juramento solveret.

1030 Verum in hac re distinguendum videtur, an non revocare factum contra prius juramentum, nullo jure prohibitum sit; an solum non prohibitum juramento? si non sit prohibitum solo juramento, sed alio jure? secundum juramentum est de faciendo peccato, seu non facienda revocatione alienationis, alio jure, quam juramenti debita; si dicas, nec in vi juramenti, nec etiam in vi juris alterius hoc casu esse debitam? contra est. Nam quando contractus confirmatur per juramentum, contractus talis juratus obligat non solum in vi religionis, sed etiam in vi justitie, juxta sententiam illorum etiam authorum; sed in dato casu alienatio, seu contractus alienationis non faciendae, per juramentum de non alienando est confirmatus per primum juramentum de non alienando, ut tenet haec sententia; ergo in dato casu alienatio prohibita est, non tantum jure religionis, sed etiam justitie; ergo, non velle revocare alienationem factam contra primum juramentum est prohibitum jure justitie; ergo alio jure, quod non tollitur per alienationem contra factam, etiam juratam; ergo secundum juramentum de non revocanda alienatione est contra obligationem justitiae, etiam ex primo contractu jurato, & confirmato; ergo est de faciendo peccato.

1031 Dicitur: ergo etiam juramentum non repetendi usuras, momentaneè solutus, erit de faciendo peccato; & matrimonium juratum contra sponsalia de futuro pariter jurata; hoc autem dici non potest. Resp. disting. illatum: ergo etiam juramentum non repetendi usuras momentaneè solutus erit de faciendo peccato, si non repetere non sit alio jure prohibitum. N. si sit alio jure prohibitum. C. illatum. Ad alterum de matrimonio not. juramentum matrimonio appositum dupliciter posse intelligi. 1. Si, contrahens matrimonium, juret, cum altero perseverare, Tom. III.

& datam fidem servare, dum matrimonium solvatur; 2. etiam soluto matrimonio, esto jure alio teneretur fidem servare primae sponsae celebrando connubium juratis sponsalibus promissum, si ipsa vellet, & nulla esset causa, propter quam talis viduus deobligaretur à fide data primae; nam per matrimonium, contra fidem primam contractum, ex parte violentis datam fidem, non sunt soluta, sed solum suspensa priora sponsalia jurata, ut diximus Lib. 4. tit. 1. Igitur si juramentum appositum matrimonio, contracto contra priora sponsalia, extenderet se ad non praestandum primae sponsae, quod ei juravit, etiam cum possit servare (qualiter foret soluto matrimonio) esset de peccato faciendo, & irritum foret.

ARTICULUS III.

De modis, quibus solvuntur contractus.

1032 Varii modi sunt solvendi contractus, prius initos, seu extinguendi; obligationem prius contractum. Porro quatuor praecipue modi sunt, quibus prior obligatio extinguitur. Non agimus hic de spontanea remissione, seu condonatione debiti, vel intrinseca, vel extrinseca, de qua Theologi, quando quaerunt, an debitum satisfactionis, peccato gravi per formalem offensam Dei contractum, à Deo condonari absolute possit condonatione solum extrinseca (qualiter homo homini remittit offensam solâ voluntate) citra infusionem gratiae sanctificantis, reddentis hominem rectè dispositum ad finem supernaturalem; qua in re in qq. Theologicis tenuimus olim, & nunc, affirmativam.

§. I.

An, & qualiter solvantur contractus novatione vel delegatione.

1033 Novatio, de qua Molina Tom. 2. Disp. 559. dicitur à verbo novare, id est, de novo facere, & à nova obligatione, quae prioris loco succedit, Hk 2 L. 1.

L. i. ff. de novat. sic definitur ab Ulpian. *est prioris debiti, seu obligationis in aliam obligationem, vel civilem, vel naturalem, transfusio, atque translatio, ita ut prior perimatur.* Hujus exemplum dat Pereyra in Elucidar. num. 1062. dicens: debebat Cajus Sempronio decem aureos sub conditione, si navis ex India veniret: placuit inter ipsos *novare* obligationem, ut purè, ac sine conditione Cajus deberet sed alii negant, ut dicemus cum aliqua limitatione. num. 1035. *Delegatio, est mutatio unius debitoris in alium, ex consensu creditoris, sive talis debitor, ut reus subrogatus sit prioris debitoris debitor, sive non.* Nam *delegare* apud Ulpian. L. *delegare* ff. de novat. est *vice sua alium dare reum creditori, vel creditor jusserit.* Unde patet discrimen inter Novationem, & delegationem: *Delegatio* est, cum mutatur persona; *Novatio*, cum vel conditio, vel dies, vel fidejussor innovatur.

1034 Ex hac *Novationis* definitione sequitur, eos, qui sunt inhabiles ad *contrahendum* etiam esse inhabiles ad *novandum*; hinc quâ ratione pupillus, vel mulier (ille sine Tutoris autoritate; ista, ea privilegio Senatus Consulti Vellejani) per contractum appositum non obligatur eadem *novare* non poterit: cum non detur translatio obligationis, quæ nec fuit, nec est.

1035 Quæstio est, *an substitutio contractus conditionati loco absoluti, sit novatio?* responsio est negativa ex L. 24. ff. de Novat. ibi: *quoties, quod purè debetur, novandi causâ, sub conditione promittitur, non statim sit novatio; sed tunc demum, cum conditio exstiterit, & lib. 8. §. eod. Legata, vel fideicommissa, si in stipulationem fuerint deducta, & hoc actum, ut noveatur, fiet novatio: si quidem purè, vel in diem fuerint relicta, statim; sed ubi conditio exstiterit.* Contra rursum collecta habentur in §. 3. Institut. Quib. mod. toll. oblig. ibi: *Quod autem diximus, si conditio adjiciatur, novationem fieri, sic intelligi oportet, ut ita dicamus factam novationem, si conditio exstiterit; alioquin, si defecerit, durat prior obligatio.* Ex hoc colliges,

quando obligationi puræ substituitur conditionata, non censeatur factam novationem prius, quam conditio exstiterit, ut tradit Zoëlius in lib. 3. Institut. tit. 30. num. 3. ubi addit: quod, si eadem persona sit, à qua stipularis, ita demum novatio fiat, *si quid in posteriore stipulatione novi sit*; fortè, si conditio, aut dies, fidejussor, adjiciatur; novationem fieri, sic intelligi oportet, ut ita dicamus factam novationem, *si conditio exstiterit*; alioqui si defecerit, durat prior obligatio.

Not. autem, ut censeatur *novatio* 1036 facta, requiri *expressum* animum novandi, seu locò prioris obligationis aliam substituendi; nec sufficere sola iudicia talem animum præsumendi; cujus ratio sumitur ex §. 1. Institut. eod. ibi: *nostra processit constitutio (quæ habetur L. fin. C. de novat.) quæ apertissime desinit, tunc solum novationem prioris obligationis fieri, quoties hoc ipsum inter contrahentes expressum fuerit, quod propter novationem prioris obligationis convenerant, alioquin & manere pristinam obligationem, & secundam ei accedere, ut maneat ex utray, causa obligatio.*

Delegationem porrò aliqui vocant 1037 speciem novationis; & quamvis Pereyra cit. existimet, ad delegationem non requiri, quod *novus debitor*, priori substitutus, sit prioris debitor, ut diximus supra: Contrarium tamen sentit Lopez post Glossam, & quosdam alios: sed tenendum cum Pereyra; nam hoc nullo jure requiritur; si enim substitutus, licet non sit *debitor substituents*, æquè se obliget, nec Creditori minus acceptus sit, quàm substituens; verè obligatio prioris debitoris transit in aliam personam, quò delegatio differt à novatione specificè accepta; quæ priorem obligationem transfert in aliam; quamvis alii dicunt novationem in specie differre à delegatione vel in forma, vel in objecto. *In forma*, quando in locum obligationis ortæ ex tali specie contractus, v. gr. *venditionis*, subrogatur obligatio ex alio contractu v. gr. *mutui*, ut si pretium pro fundo tibi vendito vellem esse debitum ex mutuo: *in objecto*, quando

quando pro 100. debitis obligas te ad dandum fundum, quo casu, etsi videri posset esse venditio, revera non est; nec talis teneretur ad solvendum tributum impositum venditioni.

1038 Si quæras, an esset delegatio, si Ego (per errorem putans, me debere centum Titio, debenti centum Cajo) animo novandi promittam Cajo solvere centum loco Titii? videtur dicendum negativè; nam si ego verè deberem 100. Titio, qui per errorem putaret se 100. debere Cajo, & isti animo novandi loco Titii solvere centum, non esset delegatio; ergo nec ibi: Resp. tamen, in priori casu esse veram delegationem, ut deducitur ex L. 18. ff. de novat. ibi: *si non debitorem quasi debitorem delegaverit, exceptio locum non habebit; sed conditio adversus eum, qui delegavit, competit*: sensus est, quod in tali casu non possim excipere contra Cajum Creditorem, ubi à me (putativo debitore) promissam solutionem exigit, opponendo illi, quod promiserim *indebitum*; possim tamen contra meum putativum creditorem, nempe Titium, uti conditione certi, propter solutionem à me non debitore factam Cajo, qui erat verus Creditor Titii.

1039 Ad rationem in contrarium, C. anteced. N. conseq. pro assignando discrimine not. in primo casu in Titio præcessisse *veram obligationem*, quâ tenebatur Cajo, & ad hanc extinguendam in illo, in me translata esse, ex errore, quo putabam, me tantum debere Titio, quantum ille Cajo: in 2. casu obligatio Titii relatè ad Cajum in re nulla est, sed per errorem existimatur esse: igitur illam loco Titii, mei veri Creditoris, in me recipiendo, non possim extinguere in Titio, & cum affectu in me recipere, sicut in priori casu, ubi Titius verè debebat Cajo. Est igitur discrimen inter antecedens, & consequens in eo, quod in priori casu obligatio in Titio per me extinguenda *verè præexistat*; secùs, in secundo. In utroque casu extinguenda est obligatio in Titio; sed in primo casu, *est vera*; in secundo casu, *est falsa*.

In primo ergo, delegatio fieri potest, non in secundo; aliud est, si etiam in secundo casu Titius fuisset *verus* debitor Caji, saltem in parte summæ, quam ego illi debebam, & ex delegatione solvi Cajo; tunc enim jam fuisset in Titio, quod extinguerem, solvendo Cajum, ex obligatione Titii, in me translata.

§. 2.

An, & qualiter solvantur contractus compensatione?

1040 **C**ompensatio, seu aliâ voce, quamvis minus latinâ, *Recompensatio*, juxta Modestinum l. 1. ff. de compens. *est debiti, & crediti inter se contributio*; hoc est (ut exponit Molina tom. 2. disp. 560. init.) *collatio quantitatum*, in quibus duo sibi invicem sunt debitores, & creditores, ut id detrahatur de eo, quod reus debet, minimeque debitum censeatur, ac pronuncietur, quod vicissim ei actor debet. Juxta Zoësum, ad §. *in bonæ fidei*. Instituit. de action. *est debiti in debitum hinc inde in vim solutionis facta comparatio*; juxta alios dicitur, *quasi communis pensatio, & debiti ad debitum hinc inde facta deductio*: ut, debeo tibi quadraginta, tu mihi centum, dum peto à te centum, tu deducis, quadraginta.

1041 Not. autem ad compensationem requiri, ut vicissim debitum sit debitum *quantitatis, & liquidum*, ut rectè notat Zoësius loc. cit. num. 72. id est, quod *jure aperto nitatur*. Illius ratio est, quod, sicut quantitas una pro alia rectè solvitur (ut in mutuo) ita compensetur contra detrimentum creditoris: hujus verò, ne jus unius per alterum diminuat, quod foret contra æquitatem, & contingeret, si ille, cujus debitum est *liquidum*, posset compensationem opponere suo creditori, contra quem actionem habet, *non nixam jure aperto*; his præmissis.

1042 Quæres 1. an compensatio fieri possit quoad quantitatem æqualem, quando unus plus altero debet? Resp. affirmativè ex L. 4. C. h. t. ibi: *si constat pecuniam invicem deberi, ipso jure*